LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
KONCESIJŲ BYLOSE

10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 7 d. nutartis byloje Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regiono parko direkcijos, v. uždarosios akcinės bendrovės „Palūšės turas“

Civilinė byla e3K-3-330-916/2019

„<...> CK 6.485 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti nuomininko gynybos būdai gali būti taikomi tik tada, kai rizika dėl nuomos sutarties objektu esančių daiktų trūkumų tenka nuomotojui, t. y. šalių susitarimu nėra perkelta nuomininkui <...> “

Bylos esmė:

Pastabos:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių teismo nešališkumą, bylos nagrinėjimo ribas, įrodinėjimą, ir materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sutarčių aiškinimą bei valstybės turto nuomą, aiškinimo ir taikymo.

Ieškovė Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regiono parko direkcija (toliau – ir Ieškovė) prašė teismo priteisti iš atsakovės UAB „Palūšės turas“ (toliau - ir Atsakovė) 25 129 Eur nesumokėto nuomos mokesčio už laikotarpį nuo 2017 m. liepos 27 d. iki 2018 m. liepos 31 d. skolą ir 1793,93 Eur delspinigių, susidariusius pagal *2017 m. balandžio 27 d. Partnerystės (koncesijos) sutartį* „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės projekto „Turizmo komplekso Palūšėje plėtra“ įgyvendinimo“, sudarytą tarp Saugomų teritorijų tarnybos prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – ir Tarnyba) ir Ieškovės iš vienos pusės bei koncesijos konkursą laimėjusios UAB „Picukė“ bei jos įsteigtos Atsakovės

(toliau – Koncesijos sutartis). Ieškovė ir UAB „Palūšės turas“ 2017 m. liepos 24 d. sudarė Koncesijos sutarties vykdymui perduodamo turto nuomos sutartį (toliau – ir Nuomos sutartis). Atsakovė nemoka Nuomos sutarties 2 punkte nustatyto nuomos mokesčio, remdamasi Nuomos sutarties 3 punktu, motyvuodama tuo, kad paaiškėjo daugiau išnuomoto turto trūkumų, todėl ji negali naudotis dalimi nuomojamų patalpų.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškovo ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. kovo 13 d. nutartį paliko nepakeistą.

Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Koncesijos ir Nuomos sutarčių nuostatų aiškinimo

Atsakovės nuomone, 2017 m. liepos 24 d. Nuomos sutarties 3 punkto nuostatą, kad nuomininkas moka nuompinigius kas mėnesį kartu su koncesijos mokesčiu, reikia aiškinti taip, kad, kol nekilo atsakovei prievolė mokėti koncesijos mokestį investicijų metu, tai nemokėtinas ir nuomos mokestis. Teisėjų kolegija sprendžia, kad tokia atsakovės pozicija yra nepagrįsta.

Kasacinis teismas nurodė:

- „Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad tiek Nuomos, tiek Koncesijos sutartyse, tiek kitoje bylos medžiagoje, be atsakovės minimos Nuomos sutarties sąlygos, nėra kitų sąlygų, įrodymų ar aplinkybių, kurios pagrįstų, kad atsakovė yra atleista nuo nuomos mokesčio mokėjimo investiciniu laikotarpiu. <...> Priešingai, Nuomos sutarties 2 punkte, išskiriant pagal laikotarpius, įtvirtinta, kad nuomininkas – atsakovė įsipareigoja mokėti nuomos mokestį laikotarpiu nuo 2017 metų iki 2036 metų“;
- Nuomos sutarties 3 punktas, kuriame įtvirtinta nuostata, kad nuomininkas moka nuompinigius kas mėnesį kartu su koncesijos mokesčiu, yra organizacinio pobūdžio ir nustato nuomos mokėjimo tvarką, t. y. kad nuompinigiai mokami kartu su koncesijos mokesčiu vienu metu, nuo tada, kai atsakovei kils pareiga mokėti koncesijos mokestį.

Atsakovė byloje teigia, kad net jeigu teismas aiškintų, jog ji turi pareigą mokėti nuomos mokestį nuo Nuomos sutarties sudarymo momento, šis mokestis turėtų būti mažinamas atsižvelgiant į neatskleistus trūkumus, kuriuos atsakovei reikėjo pašalinti savo lėšomis. Ši pozicija grindžiama CK 6.485 straipsnio 1 dalimi, kuri nustato, kad nuomotojas atsako už išnuomoto daikto trūkumus, kurie visiškai ar iš dalies kliudo naudoti daiktą pagal paskirtį, net ir tais atvejais, kai nuomotojas sudarydamas sutartį apie tuos trūkumus nežinojo.

Kasacinis teismas šiuo klausimu pasisakė, kad aiškinant CK nuostatas reikia atsižvelgti į teisinio santykio specifiką, t. y. į tai, kad Nuomos sutartis yra papildoma, užtikrinanti tinkamą koncesijos teisinių santykių įgyvendinimą. Siekdamos įgyvendinti šiuos teisinius santykius šalys atitinkamai susitarė, kad už nuomos objektu esančio turto trūkumus rizika tenka nuomininkui. Tokio pobūdžio rizikos paskirstymo susitarimai neprieštarauja koncesijos esmei, taip pat neperžengia Nuomos sutarties ypatumų koncesijos teisinio santykio kontekste esančio sutarties laisvės principo ribų. CK 6.485 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti nuomininko gynybos būdai gali būti taikomi tik tada, kai rizika dėl nuomos sutarties objektu esančių daiktų trūkumų tenka nuomotojui, t. y. šalių susitarimu nėra perkelta nuomininkui. Pažymėtina, kad šalių Koncesijos sutartis sudaryta dvidešimčiai metų, taigi, kasacinio teismo teisėjų vertinimu, rizikos perkėlimas atsakovei yra pateisinamas. CK 6.485 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti gynybos būdai dėl šių teisinių santykių specifikos ir gana aiškaus rizikos perkėlimo šalių pasirašyta Koncesijos sutartimi atsakovei šioje situacijoje netaikytini.

Bylos nuoroda:
https://eteismai.lt/byla/89334607879631/e3K-3-330-916/2019?word=in%C5%BEineriniai%20tinklai

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
KONCESIJŲ BYLOSE

9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 27 d. nutartis byloje Vilniaus apygardos prokuratūros prokuroras, ginantis viešąjį interesą, v. uždarosios akcinės bendrovės „Trakų autobusai“ ir „Trastas“

Civilinė byla e3K-3-230-378/2019

„<...> *Mainų sutarčiai galėtų būti taikomos specialiųjų teisės aktų, įskaitant Koncesijų įstatymą, normos, per se (savaime) nereiškia, kad ją sudariusios šalys atliko apsimestinius veiksmus, o galėtų būti pripažinta, jog jos nesilaikė specialių imperatyviųjų teisės normų reikalavimų* **<...> “**

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių apsimestinių sandorių negaliojimą, koncesijos suteikimą, subjekto pripažinimą perkančiąja organizacija, aiškinimo ir taikymo.

Ieškovas Vilniaus apygardos prokuratūros prokuroras (toliau – ieškovas) prašė teismo pripažinti UAB „Trastas“ ir UAB „Trakų autobusai“ 2016 m. balandžio 12 d. sudarytą mainų sutartį (toliau – ir Mainų sutartis), patvirtintą Vilniaus m. 10-ojo notaro biuro notaro Dainiaus Palaimos, negaliojančia *ab initio* (nuo sudarymo momento); taikyti restituciją natūra – UAB „Trastas“ nuosavybėn grąžinti žemės sklypą, esantį Trakuose, Vytauto g. 88, o UAB „Trakų autobusai“ nuosavybėn grąžinti 47/100 dalis pastato – auto stoties, esančios Trakuose, Vytauto g. 90.

Ieškovas pažymėjo, kad Mainų sutarties sąlygos patvirtina, jog tai apsimestinis sandoris, kurio turinys nėra vien tik turto mainai – šia sutartimi UAB „Trastas“ (investuotoja) taip pat įsipareigojo savo lėšomis investuoti į autobusų stoties infrastruktūrą, už tai gaudama leidimą vykdyti ūkinę komercinę infrastruktūros

Pastabos:

[1]Koncesijų įstatymas - Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo 2014 m. spalio 16 d. įstatymo Nr. XII-1262 redakcija.

Pagal Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalį, koncesija – vadovaujantis koncesijos sutartimi ir joje nustatytomis sąlygomis suteikiančiosios institucijos koncesininkui pagal šį įstatymą suteikiamas leidimas vykdyti ūkinę komercinę veiklą, susijusią su

objektų projektavimo ir statybos veiklą, įskaitant leidimą sukurti papildomą infrastruktūrą – prekybos paskirties statinį, jį eksploatuoti ir gauti iš to pajamų. Toks susitarimas savo esme atitinka ne mainus (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.423 straipsnio 1 dalis), o koncesiją, kuri gali būti suteikiama tik Lietuvos Respublikos koncesijų įstatyme[1] nustatyta tvarka vykdant viešąjį konkursą

Pirmosios instancijos teismas ieškovo ieškinį tenkino, apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas panaikino Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. sausio 3 d. sprendimą ir Vilniaus apygardos teismo 2018 m. balandžio 9 d. sprendimą ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Mainų sutarties pripažinimo apsimestiniu sandoriu

Remiantis CK 1.87 straipsnio 1 dalies reguliavimu, jeigu sandoris sudarytas kitam sandoriui pridengti, taikomos sandoriui, kurį šalys iš tikrųjų turėjo galvoje, taikytinos taisyklės. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad toks reguliavimas reiškia, jog apsimestinio sandorio atveju laikomas galiojančiu tikrasis sandoris, kurio padarinių siekė sandorio šalys. Taigi apsimestinis sandoris turi būti vertinamas pagal tikrąją, o ne pagal išoriškai išreikštą jį sudariusių asmenų valią. Tikrojo sandorio, kurį slepia apsimestinis, galiojimas priklauso nuo jo pobūdžio ir sudarymo aplinkybių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-558/2012).

Kasacinis teismas konstatavo, kad ieškovo ginčijamo sandorio dalis dėl apsikeitimo nekilnojamuoju turtu iš esmės atitinka CK 6.432 straipsnyje įtvirtintą mainų sutarties esmę. Kita vertus, teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamoje byloje ieškovas kaip teisinį ieškinio pagrindą nevisiškai tinkamai pasirinko apsimestinio sandorio institutą, nes viešųjų subjektų ar su jais susijusių ekonominių darinių santykiai su trečiaisiais asmenimis gali būti įvairių, įskaitant retai naudojamų, formų (pvz., mainai, jungtinė veikla ir kt.), tačiau dėl tokių sandorių šalių, dalyko ir kitų aspektų jiems gali būti taikomos specialiuosiuose teisės aktuose (Koncesijų įstatyme, VPĮ, kt.) įtvirtintos imperatyviosios teisės normos.

Kasacinis teismas nurodė, kad aplinkybė, jog Mainų sutarčiai galėtų būti taikomos specialiųjų teisės aktų,

infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir (ar) priežiūra, teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir (ar) naudoti valstybės, savivaldybės turtą (tarp jų eksploatuoti gamtos išteklius), kai koncesininkas pagal koncesijos sutartį prisiima visą ar didžiąją dalį su tokia veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas, o koncesininko atlyginimą už tokią veiklą sudaro tik teisės užsiimti atitinkama veikla suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos ar tokios teisės suteikimas ir pajamos iš tokios veiklos kartu su atlyginimu, mokamu koncesininkui suteikiančiosios institucijos, atsižvelgiant į jos prisiimtą riziką.

įskaitant Koncesijų įstatymą, normos, per se (savaime) nereiškia, kad ją sudariusios šalys atliko apsimestinius veiksmus, o galėtų būti pripažinta, jog jos nesilaikė specialių imperatyviųjų teisės normų reikalavimų. Atsižvelgiant į tai, kad Mainų sutarčiai gali būti taikomas Koncesijų įstatymas ir (ar) VPĮ, darytina išvada, jog nepagrįsta vertinti jos apsimestinumo pobūdį.

Dėl Mainų sutarties atitikties specialiesiems teisės aktams

a) *dėl ginčo sandorio atitikties Koncesijų įstatymo normoms*

Teisėjų kolegija, įvertinusi šios Mainų sutarties šalių susitarimą ir jo pobūdį, konstatuoja, kad jis neatitinka Koncesijų įstatyme nustatytų reikalavimų, jog galėtų būti kvalifikuojamas kaip susitarimas dėl koncesijos suteikimo. Prekybos paskirties pastato statyba ir paskesnis komercinės prekybos ar patalpų nuomos veiklos vykdymas šiame pastate savo pobūdžiu neatitinka Koncesijų įstatymo 3 straipsnio 2 ir (ar) 3 dalyse apibrėžtos veiklos, juolab negali būti vertinamas kaip leidimas verstis koncesijos pobūdį atitinkančia veikla, iš kurios gaunamos pajamos sudarytų koncesininko gaunamą atlygį. Pažymėtina, kad Mainų sutartimi šalims susitarus viena kitai perleisti šios nutarties 3 punkte nurodytą nekilnojamąjį turtą, UAB „Trastas“ tapo Pastato dalies savininke, taigi turėjo teisę savarankiškai, laikydamasi teisės aktų reikalavimų, nuspręsti dėl savo nuosavybės teisių įgyvendinimo būdo, Pastato dalies naudojimo (joje vykdytinos veiklos). Dėl tokio UAB „Trastas“ sprendimo šios bendrovės gautinos pajamos nepripažintinos jos iš perduotos veiklos gaunamu ar jai UAB „Trakų autobusai“ mokamu koncesininko atlyginimu Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalies prasme.

Kasacinis teismas taip pat nurodė, kad UAB „Trakų autobusai“ neatitinka suteikiančiosios institucijos sąvokos. Įstatymų leidėjui aiškiai įtvirtinus, kokie subjektai gali sudaryti koncesijos sutartis, nustatyto statuso neatitinkantys asmenys negali būti laikomi koncesijos sutarties šalimis (Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 2 dalis), atitinkamai tokių subjektų sudaromi sandoriai neprivalo atitikti Koncesijų įstatymo reikalavimų.

b) *dėl ginčo sandorio atitikties VPĮ*

Kasacinis teismas pripažino, kad Mainų sutartimi UAB „Trakų autobusai“, be kita ko, siekė įsigyti jai

priklausančios (neperleidžiamos) Pastato dalies rekonstrukcijos darbus. Nepaisydami šių byloje padarytų išvadų, nagrinėdami ieškinį dėl viešojo intereso gynimo, teismai nevertino ir netyrė, ar UAB „Trakų autobusai“, Mainų sutartyje be konkurso susitarusi dėl Pastato dalies projektavimo paslaugų ir rekonstrukcijos darbų atlikimo, nepažeidė imperatyvaus VPĮ reguliavimo.

Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad projektavimas ir rekonstrukcijos darbai, kaip pirkimo objektas, patenka į viešuosius įsigijimus reglamentuojančio specialiojo įstatymo – VPĮ (nagrinėjamoje byloje aktuali 2015 m. birželio 23 d. įstatymo Nr. XII-1852 redakcija) – taikymo sritį. Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad VPĮ reguliavimas taikomas ne visiems ūkio subjektams, o tik tiems, kurie yra perkančiosios organizacijos, t. y. atitinka VPĮ 4 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Kasacinis teismas pažymėjo, kad šių aplinkybių pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nevertino.

Kasacinis teismas nurodė:

- „Nagrinėdamas bylą iš naujo, teismas, be kita ko, turėtų nustatyti, *pirma*, ar UAB „Trakų autobusai“ yra perkančioji organizacija – ar jai reikalingų prekių, paslaugų ir darbų įsigijimus vykdo (Mainų sutarties sudarymo laikotarpiu vykdė) laikydamasi VPĮ nuostatų, o jeigu to nedarė, ar, remiantis VPĮ 4 straipsnio 2 dalies reguliavimu, neprivalėjo to daryti.<...>“ ;

- „Antra, teismas turėtų įvertinti, ar atsakovės UAB „Trakų autobusai“ sudarytos Mainų sutarties daliai dėl Pastato projektavimo paslaugų ir rekonstrukcijos bei naujos inžinerinės infrastruktūros darbų įsigijimo taikytinos VPĮ nuostatos, o tai konstatavęs, spręsti dėl šios Mainų sutarties dalies galimo neteisėtumo (CK 1.78 straipsnio 5 dalis, 1.80 straipsnis) bei jo padarinių (ginčijamo sandorio dalies negaliojimo ar alternatyvių sankcijų taikymo pagal VPĮ), taip pat galimo sandorio dalies neteisėtumo įtakos visai Mainų sutarčiai (CK 1.96 straipsnis).“

Bylos nuoroda: http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=eb8dcc19-ff3f-4337-81c6-f61115fc69b7

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
KONCESIJŲ BYLOSE

8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 19 d. nutartis byloje uždaroji akcinė bendrovė „Vilniaus nacionalinis stadionas“ v. Vilniaus miesto savivaldybės administracija ir Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Civilinė byla e3K-3-468-469/2018

„<...>Turinio viršenybės prieš formą principas – iš esmės viešųjų pirkimų (koncesijų) reguliavimo aiškinimo ir taikymo pagrindas <...>“

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių ūkio subjekto, dalyvaujančio koncesijos konkurse, teises ir pareigas, susijusias su elektroninio pasiūlymo pateikimu bei jo pasirašymu Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS), ir suteikiančiosios institucijos sprendimus vertinant tokių pasiūlymų pateikimo ir pasirašymo trūkumus, aiškinimo bei taikymo.

Ieškovė UAB „Vilniaus nacionalinis stadionas“ (toliau – ir ieškovė) prašė teismo:

1. panaikinti atsakovų Vilniaus miesto savivaldybės administracijos bei Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau kartu – ir atsakovai, suteikiančiosios institucijos) sprendimus, kuriais nuspręsta nepratęsti termino ieškovės preliminariam pasiūlymui pateikti CVP IS priemonėmis projekto „Daugiafunkcis sveikatinimo, ugdymo, kultūros ir užimtumo skatinimo kompleksas“ koncesijos suteikimo konkurse (toliau – ir Konkursas); laikyti ieškovės pateiktus dokumentus neatitinkančiais pasiūlymo pateikimui keliamų reikalavimų, o ieškovės popierine forma pateiktą preliminarų pasiūlymą – nepateiktu ir grąžinti ieškovei;

Pastabos:

Koncesijų įstatymas - Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymo 2016 m. birželio 2 d. įstatymo Nr. XII-2397 redakcija.
Nagrinėjamam ginčui spręsti taikytina: bendrosios ir specialiosios koncesijos teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų, galiojusių Konkurso paskelbimo metu, nuostatos (Koncesijų įstatymas, CK), taip pat lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, skaidrumo, proporcingumo ir racionalaus

2. panaikinti Konkurso komisijos 2018 m. vasario 9 d. raštu įformintą atsakovų sprendimą, kuriuo nuspręsta netenkinti ieškovės pretenzijos;
3. ieškovės popierine forma pateiktą preliminarų pasiūlymą pripažinti pateiktu tinkamai ir laiku;
4. įpareigoti atsakovus sudaryti galimybę ieškovei per papildomą protingą terminą pateikti preliminarų pasiūlymą CVP IS priemonėmis, pasirašant saugiu elektroniniu parašu, nekeičiant į CVP IS pasiūlymų pateikimo langą iki 2017 m. gruodžio 8 d. 12.00 val. įkelto preliminaraus pasiūlymo (ir jo priedų) turinio, kuris atitinka preliminaraus pasiūlymo popierinį variantą, pateiktą iki nustatyto termino;
5. įpareigoti atsakovus vertinti ieškovės preliminaraus pasiūlymo turinį.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškovės ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas tenkino ieškovės ieškinį iš dalies: 1, 3, 4, 5 reikalavimus tenkino, bei nutraukė bylos dalį dėl atsakovų 2018 m. vasario 9 d. sprendimo netenkinti ieškovės UAB „Vilniaus nacionalinis stadionas“ pretenzijos (2 reikalavimas).

Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Konkurso sąlygose nurodyto neaktualaus pasiūlymo pateikimo CVP IS procedūros aprašymo Teisėjų kolegija pažymėjo, kad jeigu asmuo savanoriškai prisiima ikisutartinę prievolę atskleisti kitai šaliai tam tikrą informaciją, kurios atskleidimas, remiantis įstatymu, nėra privalomas, tai asmuo tokią prievolę turi vykdyti tinkamai – suteikti teisingą, tikrovę atitinkančią informaciją, jog, jos pagrindu priimdama sprendimą dalyvauti konkurse ir prisiimdama visas su tuo susijusias rizikas, kita būsimo sandorio šalis tai galėtų daryti pamatuotai; toks konkurso rengėjo prievolės turinys išplaukia iš potencialių konkurso dalyvių teisinių lūkesčių dėl šios informacijos tikrumo; jeigu konkurso sąlygose pateikiama trečiųjų asmenų surinkta ar parengta informacija, sprendžiant dėl atsakomybės už jos tikrumą (teisingumą).

Teisėjų kolegija vertino, ar ieškovo valia dalyvauti konkurse buvo tikra. Nurodė, kad nors ieškovo elektroninė preliminaraus pasiūlymo versija, įkelta į CVP IS, nebuvo tinkamai pasirašyta, o popierinio pasiūlymo pateikimo galimybė nebuvo nustatyta Konkurso sąlygose, vis dėlto nagrinėjamu atveju nekyla abejonių, kad ieškovė pasiūlymą *de facto* (faktiškai) pateikė, todėl nekvestionuotina jos valia dalyvauti

lėšų naudojimo principai, kurie, be kita ko, įtvirtinti VPĮ (2015 m. birželio 23 d. įstatymo Nr. XII-1852 redakcija) ir kurių turinys plačiai išaiškintas kasacinio ir Teisingumo Teismo praktikoje, nepaneigiant koncesijų specifiškumo ir joms taikytino reguliavimo.

tolesnėse Konkurso procedūrose (CK 6.167 straipsnio 1 dalis). Ieškovė kryptingai, bet nesėkmingai dėjo pastangas įgyvendinti savo subjektines Konkurso dalyvės teises: teikė pasiūlymo popierines ir elektronines versijas, bendravo su Viešųjų pirkimų tarnyba, siekiant tinkamai pateikti elektroninę preliminaraus pasiūlymo versiją, prašė Konkurso komisijos pratęsti pasiūlymų pateikimo terminą, dėjo pastangas įvairiomis priemonėmis spręsti technines problemas, trukdančias tinkamai pateikti pasiūlymą.

Kasacinis teismas konstatavo, kad Koncesijų įstatyme, *pirma*, nebuvo įtvirtintos aiškios imperatyviosios normos, kurioje būtų nustatytas draudimas koncesijos konkurso dalyviui pataisyti formalų elektroninio pasiūlymo pateikimo (pasirašymo) trūkumą, *antra*, jame (reguliavime) tokio pobūdžio trūkumų taisymo situacijos apskritai nesureglamentuotos, taip pat, kad , kad nagrinėjamoje byloje sprendžiamas teisės klausimas neįeina į Koncesijų įstatymo 9 straipsnio 4 dalies reguliavimo sritį (teismas išaiškino, kad šios normos taikymo tikslas - suteikti rinkos dalyviams papildomo laiko pasiūlymams pateikti, nes galbūt pradinis terminas buvo nepakankamas ar buvo kitokių kliūčių, dėl kurių konkursas nesulaukė susidomėjimo).

Kasacinis teismas sprendė, kad leidimas po iš anksto nustatyto termino koncesijos konkurso dalyviui elektroninėmis priemonėmis pasirašyti į CVP IS įkeltą pasiūlymą nepažeidžia tiekėjų lygiateisiškumo ir skaidrumo principų. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad ieškovė visą laiką nuosekliai įrodinėjo, kad nesiekia pateikti turinio prasme naujo pasiūlymo, o tik nori, jog jai būtų leista pasirašyti jau į CVP IS įkeltą dokumentą. Taigi termino, skirto pasiūlymams pateikti, pratęsimo tikslas – tik suteikti galimybę elektroniniu parašu pasirašyti į CVP IS įkeltą pasiūlymą.

Kasacininis teismas, aiškindamas formalių trūkumų ištaisymo ir konkurso sąlygų keitimo institutų atskirtį, rėmėsi ir Viešųjų pirkimų įstatymo 31 str.10 d. ir 39 str. 1 d. nuostatomis, iš kurių koegzistavimo darytina išvada, kad formalių trūkumų ištaisymas nelaikytinas esminiu pasiūlymo keitimu, nesuponuoja netinkamo pasiūlymo pakeitimo į tinkamą:

- Viešųjų pirkimų įstatymo 31 straipsnio 10 dalyje įtvirtinta, kad vokų su pasiūlymais atplėšimo metu viešojo pirkimo komisija *turi* leisti posėdyje dalyvaujantiems suinteresuotiems tiekėjams ar jų įgaliotiems atstovams viešai ištaisyti Komisijos pastebėtus jų pasiūlymų susiuvimo ar įforminimo trūkumus, kuriuos įmanoma ištaisyti posėdžio metu;

- VPĮ 39 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad perkančioji organizacija *gali* prašyti, jog dalyviai paaiškintų savo pasiūlymus, tačiau negali leisti jų pakeisti. Perkančiosios organizacijos diskrecija taikant VPĮ 39 straipsnio 1 dalies nuostatas iš esmės reiškiasi ne sprendimu leisti arba ne tiekėjui paaiškinti pasiūlymą, o įvertinimu, ar pasiūlymo trūkumo pobūdis leidžia jį pataisyti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015).

Kasacinis teismas priminė Teisingumo Teismo praktiką, aiškinant viešųjų pirkimų direktyvas: „<...>Direktyvos 2004/18 2 straipsniu [„Sutarčių sudarymo principai“] konkrečiai nedraudžiama išimtiniais atvejais taisyti ar pildyti atskirus pasiūlymo duomenis dėl to, kad akivaizdžiai būtinas paprastas jų paaiškinimas, arba siekiant ištaisyti akivaizdžias redakcinio pobūdžio klaidas, jei dėl šio pakeitimo faktiškai nepateikiamas naujas pasiūlymas<...>“ (Teisingumo Teismo 2012 m. kovo 29 d. sprendimas byloje *SAG ELV Slovensko*, C-599/10).

Turinio viršenybės prieš formą principas – iš esmės viešųjų pirkimų (koncesijų) reguliavimo aiškinimo ir taikymo pagrindas. Dėl to nei šių santykių formalizavimas, nei toks šių ginčų sprendimas nėra suderinamas su iš reguliavimo išplaukiančiais tikslais.

Kasacinis teismas konstatavo, kad ginčijami atsakovų sprendimai, kuriais iš esmės ieškovei neleista ištaisyti formalaus su pasiūlymo pasirašymu susijusio trūkumo, pripažintini neproporcingais ir neteisėtais.

Bylos nuoroda:
http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=075b9cdc-3f70-4cf5-8b62-c28d8b8c66d4

7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis byloje uždaroji akcinė bendrovė „Kamesta“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija

Civilinė byla e3K-3-312-1075/2018

<...>“*„Koncesijos prigimtis ir tikslas – skatinti privataus kapitalo investicijas ir užtikrinti viešojo intereso įgyvendinimą, kas nulemia, kad koncesijos atveju visada turės būti siekiama geriausio privataus ir viešojo intereso kompromiso*“ <...>

Bylos esmė:

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių koncesijos sutarties vienašalį nutraukimą, esant esminiam sutarties pažeidimui, aiškinimo ir taikymo.

Ieškovė UAB „Kamesta“ kreipėsi į teismą su patikslintu ieškiniu, prašydama pripažinti neteisėtu atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos vienašališką 2005 m. rugpjūčio 1 d. koncesijos sutarties Nr. 1717 (toliau – ir Koncesijos sutartis) nutraukimą nuo 2016 m. kovo 14 d. ir įpareigoti atsakovę vykdyti Koncesijos sutartį; priteisti ieškovei iš atsakovės 58 301,07 Eur delspinigių, 18 523,91 Eur palūkanų pagal įstatymą, 5 proc. metines procesines palūkanas bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

Pirmos ir apeliacinės instancijos teismai tenkino UAB „Kamesta“ ieškinį iš dalies: Kauno apygardos teismas 2017 m. kovo 17 d. daliniu sprendimu tenkino ieškinio dalį: pripažino atsakovės vienašalį Koncesijos sutarties nutraukimą nuo 2016 m. kovo 14 d. neteisėtu; atmetė ieškinio dalį dėl atsakovės įpareigojimo toliau vykdyti Koncesijos sutartį pagal joje nustatytas sąlygas; kitą civilinės bylos dalį dėl 58 301,07 Eur sutartinių delspinigių ir 18 523,91 Eur palūkanų pagal įstatymą priteisimo sustabdė, iki įsiteisės teismo sprendimai Kauno apygardos teismo civilinėse bylose Nr. e2-640-480/2017 ir Nr. 2-583-657/2016.

Kasacinis teismas atmetė Kauno miesto savivaldybės administracijos kasacinį skundą ir paliko galioti apeliacinio teismo nutartį.

Pastabos:

Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Kasacinis teismas, nagrinėdamas bylą, visų pirma išaiškino, kad koncesijos sutartis nėra priskiriama *ficudiarinėms* sutartims, nors ir pasižymi kai kuriais šioms sutartims priskirtinais bruožais, kaip antai sutartiniams santykiams būdingu sąžiningumo, pasitikėjimo ar bendradarbiavimo principu. Teismas pažymėjo, kad koncesijų teisinis reguliavimas nenustato koncesininko lojalumo pareigos bei specifinių viešojo subjekto teisių gynimo būdų. O tai, kad koncesijos sutarties objektas gali būti susijęs su viešųjų paslaugų vykdymu ar valstybės turto naudojimu ar valdymu, savaime nereiškia, kad koncesijos sutartys turi būti priskiriamos fiduciarinėms sutartims.

Kasacinis teismas taip pat pasisakė dėl koncesijos sampratos:

- Koncesijos prigimtis ir tikslas – skatinti privataus kapitalo investicijas ir užtikrinti viešojo intereso įgyvendinimą, kas nulemia, kad koncesijos atveju visada turės būti siekiama geriausio privataus ir viešojo intereso kompromiso. Šio kompromiso pasiekimas užtikrinamas per sąžiningas, skaidrias ir konkurencingas koncesijos suteikimo procedūras, stabilią ir teisinį tikrumą koncesininkui sukuriančią teisinę aplinką. Teisinis tikrumas, be kita ko, užtikrinamas ir aiškiai nustatytais bei apibrėžtais sutarties pabaigos pagrindais. Todėl viešasis subjektas, suteikiančioji institucija, privalo itin kruopščiai, atsakingai ir rūpestingai rengtis koncesijos suteikimo procedūroms, jas vykdyti, vėliau sudarius sutartį atsakingai ir protingai kontroliuoti koncesijos sutarties sąlygų įgyvendinimą.
- Kitai šaliai – privataus verslo partneriui – koncesijos apibrėžimas suponuoja, kad koncesijos atveju koncesininkas visada prisiima visą arba didžiąją dalį su koncesijos veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas. Todėl koncesijos sutartys paprastai būna ilgalaikės, kad privataus kapitalo subjektui protingai atsipirktų jo investuotos lėšos. Koncesijos suteikimo procedūros ir sąlygos, be kita ko, nulemia ir koncesininko pasiūlymus dėl koncesijos sąlygų. Todėl tam, kad koncesija būtų patraukli kaip privataus kapitalo investavimo būdas ir koncesininkas prisiimtų pagrįstą riziką dėl koncesijos sutarties vykdymo, viešasis subjektas, nusprendęs suteikti koncesiją ir sudaręs koncesijos sutartį, turi užtikrinti stabilią ir teisinį tikrumą sukuriančią aplinką.

Dėl vienašalio sutarties nutraukimo dėl esminio pažeidimo:
Kasacinio teismo praktikoje yra ne kartą išaiškinta, kad įstatymo leidėjas suteikia galimybę vienašališkai (nesikreipiant į

teismą) nutraukti sutartį esant šiems pagrindams: *pirma*, esant esminiam sutarties pažeidimui, kuris nustatomas atsižvelgiant į CK 6.217 straipsnio 2 dalies nurodytas aplinkybes; *antra*, jei sutarties pažeidimas pasireiškia termino praleidimu ir sutarties įvykdymas nepraranda prasmės po termino praleidimo (t. y. jeigu sutarties įvykdymo termino praleidimas yra esminis sutarties pažeidimas), nukentėjusi šalis gali nutraukti sutartį, prieš tai nustačiusi papildomą protingą terminą neįvykdytai sutarčiai įvykdyti (CK 6.209 straipsnis, 6.217 straipsnio 3 dalis); *trečia*, CK 6.217 straipsnio 5 dalis leidžia sutarties šalims vienašališkai nutraukti sutartį joje numatytais atvejais, t. y. aptarus sutartyje konkrečius jos nutraukimo pagrindus (žr., pvz., LAT 2016 m. liepos 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-375-687/2016 30 punktą).

Vertinant CK 6.217 straipsnio 2 dalyje nurodytus kriterijus, į kuriuos turi būti atsižvelgiama nustatant, ar sutarties pažeidimas yra esminis, darytina išvada, kad kuo didesnis atotrūkis tarp sutarties neįvykdymo ir pažadėto vykdymo, tuo didesnė tikimybė, kad sutarties nevykdymas esant ginčui bus pripažintas esminiu. Kiekvienu ginčo atveju sutarties pažeidimą pripažįstant esminiu, turi būti įvertinta, ar nukentėjusios šalies asmeniniai interesai dėl tokio pažeidimo buvo iš esmės suvaržyti, nes esminį sutarties pažeidimą nulemia tai, ar nukentėjusi šalis negavo didžiąja dalimi to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti, taip pat ar nukentėjusios šalies teisėti, pagrįsti lūkesčiai dėl numatytų sutarties vykdymo rezultatų lieka neįgyvendinti vien dėl sutartį pažeidusio kontrahento veiksmų, ar ir dėl kitų priežasčių. Vien tik formalus sutarties esminių nuostatų pažeidimas, jeigu neatsiranda neigiamų pasekmių (žalos) nukentėjusiai šaliai, paprastai leidžia daryti išvadą, kad esminio sutarties pažeidimo nebuvo, o nukentėjusios šalies rėmimasis tokia aplinkybe vienašališkai nutraukiant sutartį reiškia bandymą įrodyti tariamą ar apsimestinį sutarties nutraukimo pagrindą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad CK 6.217 straipsnio 5 dalies nuostatos suteikia šalims galimybę vienašališkai nutraukti sutartį ir tais atvejais, kai sutarties pažeidimas nėra esminis. Jeigu šalys susitarė, kad tam tikros sutarties sąlygos pažeidimas yra pagrindas vienašališkai nutraukti sutartį, tai nebūtina, kad jos būtų susitarusios šį pažeidimą vertinti kaip esminį. Sutartyje ir įstatyme išvardytų vienašališko sutarties nutraukimo pagrindų taikymo skirtumas yra tas, kad teismas netikrina, ar sutartyje įtvirtintas sutarties nutraukimo pagrindas savo pobūdžiu atitinka CK 6.217 straipsnio 2 dalies kriterijus.

Bylos nuoroda:
http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=2c1d8892-2fdc-40cc-9b9b-52208e6377b1

6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 17 d. nutartis byloje UAB „JCDecaux LIETUVA“ v. Kauno miesto savivaldybės administracija

Civilinė byla Nr. 3K-3-226-248/2015

„<...> draudimas nukrypti nuo konkurso techninių, komercinių ir finansinių reikalavimų negali būti suprantamas tik kaip ribojimas derybomis pakeisti pasiūlymų vertinimo kriterijus“

Bylos esmė:

Pastabos:

Nagrinėjamoje byloje ieškovė ginčijo suteikiančiosios institucijos (atsakovės) ir koncesijos suteikimo konkurso (toliau – Konkursas) laimėtojos suderėtus koncesijos sutarties pakeitimus. Ieškovė nurodė, kad neįtikino atsakovės pakeisti esmines koncesijos sutarties projekto sąlygas, kurios užtikrintų koncesijos sutarties ekonominį gyvybingumą, todėl įpareigojančio pasiūlymo neteikė. Atsakovė, neinformuodama ieškovės ir kitų potencialių Konkursu suinteresuotų ūkio subjektų, derybų su trečiuoju asmeniu UAB „Reklamos arka“ metu iš esmės pakeitė koncesijos sutarties sąlygas ir pažeidė Koncesijų įstatyme įtvirtintą draudimą derybų metu keisti Konkurso sąlygose išdėstytas technines, finansines ir komercines sąlygas, skaidrumo ir lygiateisiškumo principus. Esminiais pakeitimais ieškovė laikė palengvintą paslaugų teikimo vietų keitimo tvarką, atsisakant Kauno miesto savivaldybės tarybos sutikimo, pailgintą stoginės remonto terminą, koncesininko atleidimą nuo vietinės rinkliavos ir konkurencijos ribojimą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad draudimas nukrypti nuo konkurso techninių, komercinių ir finansinių reikalavimų negali būti suprantamas tik kaip ribojimas derybomis pakeisti pasiūlymų vertinimo kriterijus. Priešinga pozicija suponuotų iškraipytos konkurencijos situaciją, kai su vieninteliu ūkio subjektu suteikiančioji institucija derėtųsi dėl pirminėse konkurso sąlygose neįtvirtintos ekonominių interesų pusiausvyros. Tai, be kita ko, galėtų lemti ūkio

subjektų siekį suteikiančiajai institucijai dirbtinai teikti ekonomiškai nepagrįstus pasiūlymus tam, kad vėliau su ja galėtų derėtis dėl sau palankesnių koncesijos sutarties vykdymo sąlygų.

Be to, teisėjų kolegijos vertinimu, derybų apimtis (ribos) pagal Koncesijų įstatymo 16 straipsnį daugiau priklauso ne nuo procedūrinio aspekto, t. y. ar ir kokius pasiūlymus, komentarus ar išlygas dalyvis pateikė, o nuo leistino derybų objekto, t. y. konkurso sąlygų pobūdžio ir turinio. Dėl Koncesijų įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje nurodytų konkurso sąlygose išdėstytų techninių, finansinių ir komercinių sąlygų kvalifikavimo pažymėta, kad pastarosios sąlygos visų pirma susijusios su koncesijos dalyku ir jam keliamais techniniais reikalavimais, suteikiančiosios institucijos ir koncesininko prisiimamų finansinių įsipareigojimų našta ir ekonominių interesų pusiausvyra ir pan. Tokios konkursų sąlygos apima ir pasiūlymų vertinimo kriterijus.

Teisėjų kolegija taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad ūkio subjektų galimybė teikti išlygas, pasiūlymus ir komentarus dėl konkursų sąlygų, o dėl pastarųjų vėliau derėtis su suteikiančiąja institucija, kai ši atitinkamo dalyvio pasiūlymą pripažįsta geriausiu, neišvengiamai priklauso nuo konkursų nuostatų formulavimo pobūdžio, t. y. kokiu tikslumu ir apibrėžtumu jos įtvirtintos, pavyzdžiui, nurodytos konkrečios formuluotės ar „ne mažiau“, „nuo iki“ ir pan.

Kartu teisėjų kolegija konstatavo, kad visi koncesijos sutarties projekto pakeitimai, išskyrus nuostatas dėl paslaugų teikimo vietos pakeitimo neteisėti, nes pažeidžia derybų ribojimą, įtvirtintą Koncesijų įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje, iškreipia pradinį ūkio subjektų ir suteikiančiosios institucijos interesų pusiausvyros turinį, įtvirtintą Konkurso sąlygose, ir taip neužtikrina visų potencialių dalyvių teisės į sąžiningą konkurenciją, juolab kad ieškovė prieš tai bandė inicijuoti Konkurso sąlygų pakeitimus tam, kad koncesija galimiems dalyviams taptų ekonomiškai patrauklesnė.

Bylos nuoroda:
http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e77b8224-e1cb-41b1-89af-11a598cc72fe

5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 27 d. nutartis byloje UAB „4 DEBT“ v. Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

Civilinė byla Nr. 3K-3-456/2014

Sutarties kvalifikavimui koncesija būtina nustatyti ne tik atlygio už teikiamas paslaugas ar darbus gavimą iš trečiųjų asmenų bei kartu, bet nebūtinai ir iš sutartį sudariusios institucijos <...>, tačiau ir tai, ar ūkio subjektas prisiima su nagrinėjamų paslaugų teikimu susijusią riziką

Bylos esmė:

Ieškovė UAB „4 DEBT“ pareiškė ieškinį atsakovui Šiaulių apskrities vyriausiajam policijos komisariatui ir prašė jį įpareigoti pakeisti Priverstinio transporto priemonių nuvežimo, pervežimo, perkėlimo ir saugojimo Joniškio, Pakruojo, Radviliškio, Raseinių, Šiaulių rajono ir Šiaulių mieste supaprastinto atviro konkurso (toliau – Konkursas) sąlygų ir Sutarties dėl transporto priemonių priverstinio pervežimo ir saugojimo paslaugų (toliau – Sutartis) pavyzdinės formos nuostatas taip, kad Konkurso sąlygos ir Sutarties nuostatos visiškai atitiktų Pavyzdines pirkimo sąlygas[1]. Ieškovės teigimu, perkančioji organizacija (atsakovė) siekia paslaugas iš tiekėjų įsigyti neatlygintinai, todėl Konkurso procedūrų skaidrumas yra abejotinas. Kasacinis teismas šioje byloje, be kita ko, pasisakė dėl sandorio pripažinimo viešojo pirkimo sutartimi ar koncesija.

Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad sutarties atlygintinumas gali lemti sandorio pripažinimą viešojo pirkimo sutartimi arba koncesija, t. y. atlygintinumas yra ne tik viešojo pirkimo sutarties kvalifikavimo, bet ir atskyrimo nuo koncesijos kriterijus.

Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją viešojo paslaugų pirkimo sutartis apima atlygį, kurį perkančioji

Pastabos:

[1]Pavyzdinės transporto priemonių priverstinio nuvežimo, pervežimo, jų saugojimo ir ikiteisminio tyrimo metu paimtų transporto priemonių saugojimo paslaugos pirkimo supaprastinto atviro konkurso sąlygos

organizacija tiesiogiai sumoka paslaugų teikėjui. Tačiau kai paslaugos teikėjui atlyginimą moka ne atitinkama valstybės valdžios institucija, bet jį (atlygį) sudaro už naudojimąsi infrastruktūra trečiųjų asmenų mokami mokesčiai, toks atlyginimo būdas reiškia, kad paslaugos teikėjas prisiima riziką, susijusią su paslaugos eksploatavimu, ir leidžia manyti, kad tai yra viešųjų paslaugų koncesija. Pažymėtina, kad atlygis, renkamas iš trečiųjų asmenų gaunamais mokesčiais (mokėjimais), yra viena iš paslaugų teikėjui pripažįstamos teisės eksploatuoti paslaugas įgyvendinimo formų. Atlygis iš trečiųjų asmenų suprantamas plačiąja prasme, t. y. jis gaunamas nebūtinai iš paslaugų naudotojų, bet ir iš viešosios teisės reguliuojamos įstaigos, atsakingos už lėšų perskirstymą (surinkimą ir išdalijimą) tam tikroje srityje (pvz., sveikatos apsaugos). Be to, nesvarbu, ar atlygį reglamentuoja privatinė ar viešoji teisė.

Sutarties kvalifikavimui koncesija būtina nustatyti ne tik atlygio už teikiamas paslaugas ar darbus gavimą iš trečiųjų asmenų bei kartu, bet nebūtinai ir iš sutartį sudariusios institucijos (koncesijoje atlygis už suteiktas paslaugas – tik teisė eksploatuoti paslaugą arba tokia teisė kartu su užmokesčiu), tačiau ir tai, ar ūkio subjektas prisiima su nagrinėjamų paslaugų teikimu susijusią riziką. Jei paslaugų teikėjui neperkeliama jokia su paslaugų teikimų susijusi rizika (pvz., jam negresia rinkos netikėtumai), aptariamas sandoris yra viešojo paslaugų pirkimo sutartis. Koncesijos atveju ūkio subjektui perkeliama visa arba reikšminga su paslauga susijusi rizikos dalis. Rizikos perkėlimas gali sumenkti dėl valstybės reguliavimo. Dažnai tam tikros veiklos sritys, be kita ko, susijusios su visuomenei naudinga veikla (pavyzdžiui, vandens tiekimas ir nuotekų šalinimas) reglamentuojamos taip, kad ten kylanti rizika yra ribojama. Tačiau ir tokiose srityse tiekėjui iš principo gali būti perkeliama perkančiajai organizacijai tekusi ribota rizika, dėl ko sandoris kvalifikuotinas ne viešojo paslaugų pirkimo, o koncesijos sutartimi. Kai atlyginimą paslaugų teikėjui moka išimtinai tretieji asmenys, tam, kad būtų galima nustatyti, jog egzistuoja viešoji paslaugų koncesija, pakanka, kad perkančioji organizacija perkeltų labai ribotą teikimo riziką. Paslaugos ekonominio eksploatavimo riziką reikia suprasti kaip eksploatavimo riziką dėl rinkos netikėtumų. Ji gali reikštis kaip konkurencijos su kitais ūkio subjektais rizika, paslaugų pasiūlos ir paklausos neatitikties rizika, už teikiamą paslaugą turinčiųjų sumokėti skolininkų nemokumo rizika, eksploatavimo išlaidų visiško nepadengimo iš pajamų rizika arba atsakomybės už žalą dėl nesuteiktos paslaugos rizika. Priešingai, tokia rizika, susijusi su blogu ūkio subjekto valdymu arba vertinimo klaidomis, nėra lemiama siekiant kvalifikuoti viešojo pirkimo sutartį arba viešąją paslaugų koncesiją, nes iš tiesų ji būdinga kiekvienai sutarčiai, neatsižvelgiant į tai, atitinka ji viešojo pirkimo sutartį ar paslaugų koncesiją. Kai neužtikrinama, kad bus padengtos visos vykdant veiklą patirtos

išlaidos, atsiranda nors ir labai ribota eksploatavimo rizika, ši sutartis turi būti kvalifikuojama kaip viešoji paslaugų koncesija.

Dėl rizikos, tenkančios tiekėjui koncesijos sutartyje, taip pat atkreiptinas dėmesys į naująją Europos Sąjungos koncesijų direktyvą, kurioje nurodyta, kad, suteikiant paslaugų koncesiją, koncesininkui perduodama veiklos rizika, susijusi su tų paslaugų naudojimu, apimanti paklausos ar pasiūlos riziką arba abiejų šių rūšių riziką; laikoma, kad koncesininkas prisiima veiklos riziką, kai įprastomis veiklos sąlygomis nesuteikiama garantijų, kad bus atgautos teikiant paslaugas, kurie yra koncesijos dalykas, įdėtos investicijos ar patirtos išlaidos; koncesininkui perduota rizikos dalis turi apimti realią atvirumo rinkos pokyčiams riziką, kaip antai, kad bet koks nuostolis, kurį gali patirti koncesininkas, nebūtų tik nominalus ar nedidelis.

Bylos nuoroda:
http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=301d8e27-f594-4210-bc84-1d863801a7ff

2014 m. ↑

4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 30 d. nutartis byloje UAB „SEVEN entertainment“ v. Klaipėdos miesto savivaldybės administracija

Civilinė byla Nr. 3K-3-350/2010

<...> Nors viešieji (paslaugų) pirkimai ir paslaugų koncesijos reglamentuojamos atskirų specifinių įstatymų, bet savo esme tai panašūs teisiniai santykiai, turintys panašius teisinio reguliavimo tikslus (ekonominis visuomenės suinteresuotumas tam tikrais gėriais, kurių poreikis patenkinamas šiomis viešojo konkurso rūšimis, dalyvių sąžiningos konkurencijos skatinimas ir užtikrinimas, konkursą rengiančių institucijų atstovų korupcijos prevencija ir pan.), paprastai tą patį konkursą inicijuojantį subjektą <...>

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
KONCESIJŲ BYLOSE

Bylos esmė:

Klaipėdos miesto savivaldybės administracija 2008 m. lapkričio 7 d. paskelbė konkursą dėl koncesijos, t. y. leidimo vykdyti ūkinę veiklą – valdyti ir naudoti Klaipėdos daugiafunkcinį sporto ir pramogų kompleksą Klaipėdoje, Dubysos g. 10 bei teikti viešąsias paslaugas švietimo, kultūros, sporto, turizmo, laisvalaikio leidimo ir kitose srityse, suteikimo. Byloje siekiama išsiaiškinti, ar galima pripažinti, kad jungtinės veiklos sutartimi, pasirašyta bendrovių–dalyvių vadovų, buvo išreikšta bendrovių– dalyvių kitų organų, pagal įstatus kompetentingų sudaryti didelės vertės sandorius ir jiems pritarti, valia. Su šiuo klausimu taip pat susijęs kitas klausimas, ar galėjo koncesijos teisės suteikimo konkurso dalyvis pateikti tik jungtinės veiklos sutartį, kai konkurso sąlygose buvo nustatytas reikalavimas pateikti ir jungtinės veiklos sutartį, ir bendrovių valdymo organų sprendimus, kuriais sutinkama dalyvauti konkurse, pateikti pasiūlymą ir ateityje sudaryti koncesijos sutartį.

Pastabos:

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad reikalavimas pateikti valdymo organo sprendimą pateikti pasiūlymą ir pasirašyti koncesijos sutartį per se nelaikytinas reikalavimu kvalifikacijai. Be to, tais atvejais, kai koncesijos konkursas skelbiamas dėl paslaugų, bet ne dėl darbų koncesijos, Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos tokiam konkursui taikytinos tik tiek, kiek Koncesijų įstatyme nustatyta paslaugų koncesijai. Teisėjų kolegija pabrėžė, kad tai nereiškia, kad paslaugų koncesijoms viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas ir atitinkama jurisprudencija yra visiškai neaktuali.

Nors viešieji (paslaugų) pirkimai ir paslaugų koncesijos reglamentuojamos atskirų specifinių įstatymų, bet savo esme tai panašūs teisiniai santykiai, turintys panašius teisinio reguliavimo tikslus (ekonominis visuomenės suinteresuotumas tam tikrais gėriais, kurių poreikis patenkinamas šiomis viešojo konkurso rūšimis, dalyvių sąžiningos konkurencijos skatinimas ir užtikrinimas, konkursą rengiančių institucijų atstovų korupcijos prevencija ir pan.), paprastai tą patį konkursą inicijuojantį subjektą. Šie santykiai neišvengiamai abu turi viešojo intereso pobūdį.

Viešųjų pirkimų ir koncesijų santykiai skiriasi sutarties sudarymo ir vykdymo procesais. Esant koncesijai, paslaugos teikėjas kaip atlygį iš suteikiančiosios institucijos gauna teisę naudotis savo paties paslauga. Koncesininkas prisiima su paslauga susijusią riziką, o atlygį paprastai sudaro paslaugos naudotojo mokėjimai. Taigi paslaugos gavėjas koncesijos sutarties šalių atžvilgiu yra trečiasis asmuo. Koncesija – trišalis santykis tarp suteikiančiosios institucijos, paslaugos teikėjo ir naudotojo. Viešasis pirkimas – dvišalis – tarp tiekėjo ir perkančiosios organizacijos, kuri sumoka atlygį ir prisiima

įsigijimo ekonominę riziką.

Pažymėta, kad vidaus rinkos laisvės, bendrieji teisės principai, tiekėjų laisvos konkurencijos skatinimas suartina viešųjų pirkimų ir koncesijų teisinius santykius jų teisėtumo tikrinimo prasme. Dėl to nagrinėjant ginčus, susijusius su paslaugų koncesijos konkursu, suteikiančiosios institucijos veiksmų teisėtumas vertinamas atsižvelgiant į dalyvių lygiateisiškumo ir nediskriminavimo, skaidrumo, proporcingumo, abipusio pripažinimo principus, kurių turinys dėl teisinių santykių reikšmės visuomenei ir panašaus pobūdžio (bet nepaneigiant ir šių santykių skirtumų) neturėtų skirtis nuo viešųjų pirkimų principų.

Atkreiptas dėmesys į tai, kad viešųjų pirkimų principų taikymas pagal analogiją, bendrieji viešumo, objektyvumo bei nešališkumo reikalavimai neturi lemti konkrečios Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatose nustatytos tvarkos taikymo paslaugų koncesijoms, nes tiek Europos Sąjungos, tiek nacionalinis įstatymų leidėjas siekė įtvirtinti skirtingas šių dviejų rūšių konkursų vykdymo tvarkas.

Kartu pastebėta, kad byloje minimas konkurso sąlygų reikalavimas pateikti kompetentingo konkurso dalyvio organo sprendimą dėl dalyvavimo konkurse ir koncesijos sutarties sudarymo, atitinka bendruosius teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus, taip pat viešųjų pirkimų ir koncesijos teisinių santykių reglamentavimo ir įgyvendinimo principus – lygiateisiškumo, nediskriminavimo, proporcingumo ir skaidrumo principus. Pažymėta, kad nurodytas reikalavimas taip pat užtikrina vienodo požiūrio į konkurso dalyvius ir konkurso nešališkumo siekių įgyvendinimą, nes juo visiems konkurso dalyviams sudaromos tokios pat galimybes pasiūlymų sąlygoms rengti, taip skatinant dalyvių konkurencingumą.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad teiginys, jog jungtinės veiklos sutartis turėtų būti vertinama kaip apimanti jungtinės sutarties dalyvių kompetentingų organų sprendimus pateikti konkursinį pasiūlymą ir sudaryti koncesijos sutartį, kai ji pasirašyta nekompetentingų organų, pagrįstas argumentais, prieštaraujančiais koncesijos ir viešųjų pirkimų teisiniams santykiams taikomiems principams.
Bylos nuoroda:
http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f9ca5a29-a83f-4d39-9f37- d56f257caab0

2010 m. ↑

3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 29 d. nutartis byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius v. Klaipėdos miesto savivaldybės įmonė „Pempininkų vaistinė“

Civilinė byla Nr. 3K-3-27/2008

<...> koncesijos sutarties sąlygos lemia konkrečios koncesijos apimtis, jos šalių teises ir pareigas bei turi jos šalims įstatymo galią <...>

Pastabos:

Bylos esmė:

2001 m. liepos 11 d. Klaipėdos miesto savivaldybės taryba ir UAB „Jūrininkų vaistinė“ sudarė koncesijos sutartį, pagal kurią Klaipėdos miesto savivaldybės taryba perdavė koncesininkui – UAB „Jūrininkų vaistinė“ 15 metų laikotarpiui SĮ „Pempininkų vaistinė“ šioje sutartyje nustatytomis sąlygomis. Klaipėdos apygardos teismas 2005 m. balandžio 13 d. nutartimi iškėlė bankroto bylą SĮ „Pempininkų vaistinė“, o 2006 m. liepos 18 d. nutartimi šią įmonę pripažino bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto. LSĮ „Pempininkų vaistinė” administratorius prašė likviduojamos įmonės kreditorių reikalavimus 340 257,51 Lt ir 11 523,38 Lt bankroto administratoriui nesumokėtą atlyginimą išieškoti iš Klaipėdos miesto savivaldybės biudžeto. Nagrinėjamoje byloje keliamas teisės klausimas dėl savivaldybės atsakomybės už savivaldybės įmonės, kuri, būdama pagal koncesijos sutartį perduota koncesininkui, tapo nemoki, prievoles.

Faktiniai bylos duomenys suponuoja išvadą, kad SĮ „Pempininkų vaistinė“ nemokumas, dėl kurio išieškojimą prašoma nukreipti į Klaipėdos savivaldybės biudžetą, yra šios įmonės veiklos koncesijos sutarties galiojimo laikotarpiu rezultatas. Pagal Koncesijų įstatymą koncesijos objektas gali būti savivaldybės įmonės, nenumatytos privatizuoti koncesijos galiojimo laikotarpiu. Perduodant pagal koncesiją valstybės ar savivaldybės įmonę, koncesininkui

perduodamosLietuvos Respublikos įstatymų nustatytos ir koncesijos sutartyje nurodytos įmonės steigėjo teisės ir pareigos.

Iš byloje pateiktos koncesijos sutarties matyti, kad šia sutartimi koncesijos suteikėjas perdavė koncesininkui 15 metų laikotarpiui įmonę – SĮ „Pempininkų vaistinė“ – kartu su visomis įmonės steigėjo ir valdybos teisėmis ir pareigomis, išskyrus įmonės reorganizavimo, restruktūrizavimo, likvidavimo ir kai kurias kitas konkrečiai nurodytas teises. Šioje sutartyje, be kita ko, nustatyta, kad koncesininkas turi užtikrinti koncesijos sutarties galiojimo laikotarpiu koncesijos objekto mokumą ir pelningą veiklą. Jei koncesijos sutarties galiojimo metu SĮ „Pempininkų vaistinė“ tampa nemoki, koncesininkas kompensuoja per visą koncesijos laikotarpį patirtus nuostolius.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad aptariamos koncesijos sutarties sąlygos lemia konkrečios koncesijos apimtis, jos šalių teises ir pareigas bei turi jos šalims įstatymo galią. Iš jų matyti, kad koncesijos suteikėjas, sudaręs koncesijos sutartį, koncesijos gavėjui perduotos įmonės ūkinėje veikloje nebedalyvavo. Sutartimi koncesijos suteikėjas perdavė įmonę kartu su visomis įmonės steigėjo ir valdybos pareigomis, o koncesininkas jas priėmė. Tokiu būdu koncesijos suteikėjas perleido koncesininkui ir savo atsakomybę už koncesininkui perduotos įmonės veiklos rezultatus koncesijos laikotarpiu. Teisės, kurios pagal sutartį liko koncesijos suteikėjui, neduoda teisinio pagrindo teigti, kad koncesijos suteikėjas – Klaipėdos miesto savivaldybė – yra nagrinėjamų prievolinių teisinių santykių, atsiradusių dėl koncesininko veiklos jam įgyvendinant koncesiją, subjektas. Koncesijų įstatyme bei aptariamoje sutartyje nenumatyta koncesijos suteikėjo pareigos atsakyti už koncesininko veiklos rezultatus, koncesijos įgyvendinimo laikotarpiu atsiradusias skolas. Pagal bylos duomenis, SĮ „Pempininkų vaistinė“ nemokumas atsirado tada, kai šią įmonę ūkinei veiklai plėtoti naudojo koncesininkas, t. y. kai egzistavo koncesijos teisiniai santykiai. Sudaryta sutartis paneigia savivaldybės subsidiarumą. Pažymėta, kad panašius teisinius santykius– įmonės nuomą – reglamentuojančiose CK Šeštosios knygos IV dalies XXVIII skyriaus normose taip pat neįtvirtinta subsidiarioji atsakomybė.

Bylos nuoroda:

http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=32a5fc79-5cd0-405b-8895-8cf84ff0b5cd

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 18 d. nutartis byloje UAB „Septynmylis“ ir Rolando Alksnio įmonė v. Širvintų rajono savivaldybės administracija

Civilinė byla Nr. 3K-3-244/2007

<...> nėra draudimo dalyvauti koncesijos konkurse dviem juridiniams asmenims, sudariusiems jungtinės veiklos sutartį, bet sisteminis teisės normų aiškinimas leidžia daryti išvadą, kad įstatyme nustatyta galimybė koncesininku tapti ir dviem juridiniams asmenims, sudariusiems jungtinės veiklos sutartį <...>

Pastabos:

Bylos esmė:

2005 m. lapkričio 18 d. Širvintų rajono savivaldybės administracija paskelbė UAB „Širvintų autobusų parkas“ koncesijos konkursą. Koncesijos sutarties dalykas – leidimas valdyti ir naudoti UAB „Širvintų autobusų parkas“ ir vykdyti keleivių vežimo paslaugas. Ieškovai pateikė prašymus dalyvauti išankstinėje atrankoje, nurodydami, kad konkurse dalyvaus 2005 m. gruodžio 1 d. sudarytos jungtinės veiklos sutarties pagrindu. UAB „Širvintų autobusų parkas“ koncesijos viešo konkurso komisijos posėdyje nuspręsta ieškovų prašymų dalyvauti išankstinėje atrankoje nenagrinėti, nurodant, kad abi įmonės dalyvavo išankstinėje atrankoje jungtinės veiklos sutarties pagrindu neįsteigę juridinio asmens, o konkurso sąlygose nenumatyta, kad jame gali dalyvauti asmenys, veikiantys jungtinės veiklos sutarties pagrindu, nes pagal konkurso sąlygas potencialiu dalyviu gali būti tik juridinis asmuo. Byloje vyksta ginčas, ar pagrįstai atsakovo Širvintų rajono savivaldybės administracijos koncesijos viešo konkurso komisija atsisakė nagrinėti ieškovų UAB „„Septynmylis” ir R. Alksnio įmonės prašymus dalyvauti išankstinėje atrankoje.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad Koncesijų įstatymo, galiojusio ginčijamo koncesijos viešo konkurso komisijos nutarimo priėmimo metu, 2 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad koncesininkas – tai Lietuvos Respublikos ar užsienio subjektas, kuriam atitinkama suteikiančioji institucija, vadovaudamasi Koncesijų įstatymu, suteikia koncesiją. Pagal šią normą subjektu buvo laikoma bet kokios rūšies įmonė, konsorciumas, asociacija, įstaiga, organizacija arba kitokios teisinės formos ar rūšies subjektas, įsteigtas ir veikiantis pagal taikytinus Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės įstatymus. Šioje normoje išskirtinai pažymėta, kad subjektu negali būti fizinis asmuo. Pagal nurodyto įstatymo 9 straipsnį parengtų UAB „Širvintų autobusų parkas" koncesijos atviro viešo konkurso sąlygų ir konkurso vykdymo tvarkos 3.2.1 punktą potencialus konkurso dalyvis yra kiekvienas juridinis asmuo, šiose sąlygose nustatyta tvarka įsigijęs konkurso sąlygas. Byloje yra konstatuota, jog abu ieškovai yra savarankiški juridiniai asmenys ir ginčo dėl šios aplinkybės nėra. Pažymėtina ir tai, kad nei Koncesijų įstatyme, nei patvirtintose konkurso sąlygose nenustatyta draudimo keliems juridiniams asmenims kooperuotis ir dalyvauti koncesijos konkurse. Tokią išvadą leidžia daryti ir Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 5 dalis, apibrėžianti konkurso dalyvio sąvoką ir nustatanti, kad dalyviu gali būti subjektas arba subjektai. Aplinkybę, kad koncesijos sutartis gali būti sudaroma su keliais juridiniais asmenimis, patvirtina ir Koncesijų įstatymo 16 straipsnio 2 dalis, nustatanti, kad koncesijos sutartis sudaroma su tuo konkurso dalyviu (ir prireikus su jo įsteigta šiam tikslui įmone), su kuriuo pasiektas geresnis susitarimas. Pagal Koncesijų įstatymo 20-1 straipsnio 6 dalies 1 punktą dvi ar daugiau įmonių gali sudaryti konsorciumą ar kitokią grupę tam, kad vadovaujantis šiuo įstatymu būtų pripažinta koncesininku kaip viena įmonė. Taigi įstatyme ne tik nėra draudimo dalyvauti koncesijos konkurse dviem juridiniams asmenims, sudariusiems jungtinės veiklos sutartį, bet sisteminis nurodytų teisės normų aiškinimas leidžia daryti išvadą, kad įstatyme nustatyta galimybė koncesininku tapti ir dviem juridiniams asmenims, sudariusiems jungtinės veiklos sutartį.

Bylos nuoroda:

http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=78f6ce72-23df-4e53-a19d-d8e4c57c680d

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA
KONCESIJŲ BYLOSE

2007 m. ↑

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 18 d. nutartis byloje UAB „Septynmylis“ ir Rolando Alksnio įmonė v. Širvintų rajono savivaldybės administracija

Civilinė byla Nr. 3K-3-244/2007

<...> atsiradę valstybės veiksmai, kaip pagrindas atleisti skolininką nuo civilinės atsakomybės, ir reiškia tai, kad skolininkas atleidžiamas nuo pagrindinės sutartinės prievolės įvykdymo ir papildomos prievolės – delspinigių sumokėjimo<...>

Bylos esmė:

Pagal 1999 m. gruodžio 30 d. Sutartį[1] konsorciumui[2] suteikta teisė rinkti rinkliavą ir baudas už automobilių parkavimą nustatytose Vilniaus miesto gatvėse ir aikštėse. Konsorciumas savo ruožtu įsipareigojo mokėti Vilniaus miesto savivaldybei metinį mokestį, kurio dydis priklauso nuo surinktų pajamų už rinkliavas, bet ne mažiau kaip 1 000 000 Lt per metus. UAB „Vilniaus parkavimo kompanija” tapo valdymo įmone renkant vietinę rinkliavą. Tačiau atsakovai nurodytą piniginę prievolę įvykdė tik iš dalies, nes, priėmus Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 5 d. nutarimą Nr. 1056 atsakovai neteko Sutartimi numatytos teisės rinkti iš transporto priemonių savininkų mokestį už važiuoklės išblokavimą, taip prarasdami vieną iš pajamų šaltinių pagal Sutartį.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad galiojančio Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad koncesija – tai vadovaujantis koncesijos sutartimi ir joje nustatytomis sąlygomis suteikiančiosios institucijos koncesininkui pagal šį

Pastabos:

1 Sutartis - Vilniaus miesto savivaldybės ir konsorciumo, kurį sudarė UAB „Baltijos parkingas” ir UAB „Egapris”, sutartis

įstatymą suteikiamas leidimas vykdyti ūkinę veiklą, susijusią su infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir (ar) priežiūra, teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir (ar) naudoti valstybės ar savivaldybės turtą (tarp jų eksploatuoti gamtos išteklius), kai koncesininkas pagal koncesijos sutartį prisiima visą ar didžiąją dalį su tokia veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas. Kadangi 1999 m. gruodžio 30 d. sutartimi Vilniaus miesto savivaldybė perdavė teisę rinkti rinkliavą ir baudas iš trečiųjų asmenų už naudojimąsi automobilių stovėjimo viešosiose aikštelėse paslaugomis, tai toks privatiems asmenims suteikiamas leidimas teikti viešąsias paslaugas ir už jas gauti pajamas atitinka koncesijos sutarties esmę taip, kaip ji atskleidžiama Koncesijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje.

2 Konsorciumas – konsorciumas, kurį sudarė UAB „Baltijos parkingas" ir UAB „Egapris"

Byloje nustatyta, kad atsakovai negalėjo visiškai įvykdyti piniginės prievolės pagal 1999 m. gruodžio 30 d. sutartį, t. y. mokėti metinį ne mažesnį kaip 1 000 000 Lt mokestį ieškovui, Vyriausybei priėmus 2000 m. rugsėjo 5 d. nutarimą Nr. 1056, kuriuo atsakovai neteko teisės rinkti mokestį už transporto priemonės važiuoklės išblokavimą. Būtent sutartyje numatytas metinio mokesčio ieškovo naudai dydis buvo susietas su atsakovų teise surinkti parkavimo mokesčius bei baudas už parkavimo tvarkos nesilaikymą Vilniaus mieste.

Sutartimi įgydamas teisę teikti automobilių parkavimo viešąsias paslaugas koncesininkas (įmonių konsorciumas) prisiėmė su tokia veikla susijusią riziką. Tačiau ši įmonių konsorciumui atitekusi normali ūkinės veiklos rizika neapima nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybių atsiradimo rizikos. Tiek nenugalima jėga, tiek valstybės institucijų veiksmai kaip civilinės atsakomybės netaikymo pagrindai reglamentuojami CK. Pagal CK 6.127 straipsnio 1 dalį skolininko prievolė baigiasi, kai jos įvykdyti neįmanoma dėl nenugalimos jėgos. Valstybės veiksmai kaip civilinės atsakomybės netaikymo ar atleidimo nuo jos visiškas ar dalinis pagrindas nustatytas CK 6.253 straipsnio 1 ir 3 dalyse.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad įstatyme aiškiai įtvirtinta taisyklė, kad, kai skolininkas praleidžia prievolės vykdymo terminą, kreditorius gali reikalauti sutartinės atsakomybės, t. y. pagrindinės prievolės įvykdymo ir netesybų (baudos arba delspinigių) sumokėjimo. Atsiradę valstybės veiksmai, kaip pagrindas atleisti skolininką nuo civilinės atsakomybės, ir reiškia tai, kad skolininkas atleidžiamas nuo pagrindinės sutartinės prievolės įvykdymo ir papildomos prievolės – delspinigių sumokėjimo. Be to, pačioje sutartyje nurodyta, kad nenugalima jėga apibrėžiama pagal Vyriausybės nutarimu Nr. 840 „Dėl atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms taisyklių patvirtinimo" patvirtintas taisykles, o šių taisyklių 3.5 punkte valstybės institucijų veiksmai prilyginami

nenugalimai jėgai. Atsižvelgiant į tai, teisėjų kolegija konstatavo, kad minėtas nutarimas, kaip valstybės valdžios veiksmas, dėl kurio atsakovai neteko galimybės vykdyti prievolę, įsigaliojo atsakovams dar nepraleidus prievolės pagal sutartį vykdymo termino, taigi pripažintinas aplinkybe, atleidžiančia atsakovus nuo civilinės atsakomybės už dalį sutarties vykdymo.

Bylos nuoroda:

http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=5462af60-e8b5-43f1-9521-48b9a4bd86ea